

SUCEAVA

Ianuarie - Faur 1927

AN. II
1927

FĂT-FRUMOS

Nr. 1

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI FOLCLOR

Redactor: Leca Morariu

Istro Româncea Marița Scrobe din Șușniévița
(după Iosif Popovici „Luceafărul” An V 1906, 157)

Editor: Leca Morariu

FĂT-FRUMOS

REVISTA DE LITERATURĂ ȘI FOLCLOR
SUCZAVA

Redacția: Strada 1000, Suceava

Făt-frumos

Revistă de literatură și folclor

Suceava An. II 1927

« 000 »

AN. II

1927

FĂT-FRUMOS

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI FOLCLOR

REDACTOR: LECA MORARIU

Nr. 1

Pentru frații Istro-Români

Veste nouă dela frații *Rumeri* din Istria,— dela cel mai îndepărtat, cel mai mic¹⁾ și cel mai periclitat fragment de neam românesc! Și întâia veste care, dela marele războiu încoace, ne vine din lumea celor abia 3000 de *omir buri* (= oameni buni) ce se sting în depărtata Istrie!... E vestea adusă de Emil Riegler cu două articole *La Românii din Istria* apărute în „Idea Europeană” An. VII Nr. 177 din 1 Nov. 1925 și Nr. 178 din 15 Novembre 1925

Știam că noua lor stăpânire, priincioasa stăpânire italiană (sosită ca o adevărată mântuire în ceasul al 11-lea... pentru a izgoni haina stăpânire croată - austriacă) le deschidea în Iunie 1921²⁾ întâia școală românească. Știam apoi că decretul regal italian din 19 Iunie 1922³⁾ ordona înființarea cercului administrativ *Il Comune di Val d'Arsa*⁴⁾, împreunând cele 7 sătulețe istroromâne dela poalele lui Monte-Maggiore (deci sătulețele: Susn'êvița, Grobnic, Letái, Grádin'ie, Bârdo sau Brian, Senovic sau Sucodru sau Frassineto și Nóselo sau Villa nova) într'o singură comunitate istro-românească. (Despărțit de această mică republică istro-română rămânea, din pricina izolării sale geografice, satul istro-român Jeianu, la cam 25 km. spre nord de *Comuna Val d' Arsenă* de sub Monte-Maggiore; și mângâierea oficială cuvânta⁴⁾ deci pentru acești *Jeianț*: „tuttavia si troverà il modo di accontentare anche quella popolazione creando un espositura scolastica“).

¹⁾ Dovadă numitorul statistic: Dacoromâni 16,000.000; Aromâni 400.000; Megleno-Români 16.000; Istru-Români 3.000 (trei mii!!!).

²⁾ Vezi și Sextil Pușcariu, *Studii istroromâne* vol. II 1926, 47.

³⁾ Numirea *Comuna din Val d'Arsa*, de sigur nu e prea nimerit aleasă, vezi precizările lui Ioan Maiorescu, *Itinerar în Istria* 1874 pag. 37, 46 și mai ales 18—20.

⁴⁾ Vezi S. Pușcariu, op citat 47.

Informațiile acestea, mai mult oficiale și generale, le aveam deci de mai de mult. Dar ceea ce ne lipsia erau știrile *reale* ale cuiva care vine dela chiar fața locului. Și iată că notele de drum ale lui E. Riegler vin acum să ne lămurească sub atâtea și atâtea aspecte...

Intrăm d. p. cu acest cel mai proaspăt descălecător daco-român dela frații noștri *Ciribiri* în satul Brian (Bârdo): „Mergem spre cătunul Brian (Berdo)... Prin vâlcele bolovănoase ajungem deasupra coastei în dreptul primei case a cătunului Costârcean... Pe o potecă se ceartă doi băețași desculți. Unul îl înșfacă de mijloc, îl trânteste în șanțul prăfos și o ia la goană. Celălalt sare îndată în picioare și-i strigă înfuriat: — *Saieta'n tire!* — (= Fulgeru'n tine) — *Rușire!* — strigă dojenitor dascălul¹⁾. Copilul ne privește speriat și o ia la fugă spre casa apropiată. — Oamenii noștri înjură ca și în Banat, dar îndeosebi de *strela* și *saieta* (= trăsnet și fulger) — îmi explică Glavina¹⁾.

Salutul istroromân „*Domnu cu voi*” îl face pe călătorul E. Riegler să tresară și să-și aducă aminte că oamenii aceștia, mereu cu *Domnu* (= Dumnezeu) pe buze, sânt chiar ei cei urgisiți să n'aibă nici măcar biserică: „Pe la toate casele oamenilor cunoscuți se aude strigătul *Domnu cu voi!* Patriarhal salut al unor oameni fără de biserică”... Acelaș E. Riegler ne mai informează: „Sărăcia morală e mare. Oamenii n'au preot²⁾. Pe cel vechiu, sloven, l-au alungat. La naștere și la înmormântare cheamă pe preotul dela Bolugno, tot Sloven”. Și E. R. nu pregetă să ne reediteze constatarea și propunerea din 1857 a fericitului Ioan Maiorescu: „Când m'am despărțit de acei din Jeiane, cu lacrimile în ochi se rugară ca să le obțin din Viena preoți cari să le explice cuvântul lui Dumnezeu în limba românească.” Și încheie E. R.: „De atunci până azi nu li s'a împlinit dorința. Au cerut preot italian, dar episcopia triestină întârzie răspunsul. Ar putea exista o episcopie română catolică din Regat și pentru ei?”

¹⁾ Dascălul Andrei Glavina, cel dintâi învățător al primei școale istroromânești amintite adineori, și acelaș Glavina despre care vorbim mai jos — călăuză a lui E. Riegler.

²⁾ Cf. și însemnările lui I. Grămadă pentru satul Jeianu: „...au și biserică, dar *prevtu* e în *Mune Grande*... Duminică și în sărbători, când preotul slujește în *Mune Grande*, ei trag clopotele la bisericuța lor, în care se strâng și se roagă singuri. Numai rar abate și preotul prin singurătatea lor”. („Făt-Frumos” An. I 1926, 104).

Cercetătorul E. R. cere apoi lămuriri asupra cântecului popular istro-român: — »Aveți cântece populare? — întreb cu teamă. Doctorul ¹⁾ e distrat și vorbește acum pe italienește: — Cioche esista della nina-nana eccolo qua:

Nina - nana

Fetița lu mama

Va fațe nana.

Gli altri canti popolari sono quasi unicamente croati — încheie el trist⁴.

Informatorul E. R. nu uită apoi să releveze și acele ultravitrege condițiuni de traiu cari, și ele, își dau contribuția întru precipitarea dispariției celor din urmă Români Istrieni. La nord, în regiunea *Cicilor*²⁾, așa zisa *Cicerie*, deci în ținutul satului Jeianu „sântem în țara recunoscută cea mai săracă a vechii mo-

Vedere din satul istro-român Șușn'ievîța

(după articolul: Dr. Iosif Popovici, *Românii din Istria* în „Luceafărul“ An. V 1906, 144).

narhii habsburgice: Tschitschenboden, pământul Cicilor“ — iar pentru grupul de sud informația: „numai din Val d' Arsa sânt vre-o trei sute de emigranți“ duși la America...

¹⁾ Medicul istroromân Dr. Iosif (Giuseppe) Bellulovici care pe vremuri (1904), împreună cu fratele său Alois B., i-a furnizat lui Sextil Pușcariu cunoscutele texte istroromâne publicate de Pușcariu.

²⁾ Cuvântul *cici* e curent la Serbocroați (și Muntenegrini), traducându-se cu „unchiu, nene, bade“.

Și în sfârșit lucrul cel mai important — perspectiva pentru viitorul acestor frați ai noștri. Până mai ieri erau amenințați să fie înghițiți „cu păr cu tot” (cum zicea Iosif Popovici) de Croații Istriei. Astăzi moartea le va fi mai ușoară, poate, când pe nesimțite s’or pomeni Italieni!... Desnaționalizarea lor — cu toată școala lor românească și, poate, cu atât mai curând, din chiar pricina acestei școale — e fatal inevitabilă. Dovada cea mai crasă ne-o oferă chiar cazul familiei acelui Andrei Glavina (amintit mai sus) care fu un adevărat apostol pentru frații săi Rumeri. Meritul de a-l fi crescut pentru acest apostolat rămâne al iarăși ferventului apostol Teodor T. Burada, acel Burada, care era în stare „să scoată Români până și din piatră seacă” — cum zicea cineva. Povestea e în adevăr minunată. La 1891 copilul Andrei Glavina păștea încă oile pe cele aride meleaguri ale Șușn’evitei. Profesorul T. T. Burada vine și-l ia cu sine la Iași (vezi T. T. Burada, *O călătorie în satele românești din Istria*, 1896, 133). La Iași face școală în Institutele Unite și, subvenționat de Liga Culturală, urmează chiar și la Universitate — ne informează azi E. Riegler. Și... nobila râvnă a lui T. T. Burada fu binecuvântată... La 18 Iulie 1904 Andrei Glavina se tânguia (din satul Jeianu) profesorului său A. Viciu ¹⁾ dela Blaj: „Acum am scris și în România, unde tac amicii mei ca și morți, ceea ce e destul de trist. Aici nu e vorba de un om, ci e vorba de soarta alor mei, de Rumerii din Istria”. Și scrisoarea se încheie cu tristul adevăr: „E dureros la noi (că) Românii mai bucuroși merg pe la Abbazia, Veneția, Nizza, Karlsbad, decât a face excursiuni pe la confrății lor din Istria” (v. Pușcariu op citat 46 – 47). Iar la 1905 A. Glavina ajunge a fi autorul celei dintâi cărți ²⁾ istroromânești: *Calindaru lu Rumeri din Istrie / Cu Figure / Lucrat Pîrvea Vatea / De / Andrei Glavina și Const. Diculescu / Anu 1905 / Stampeait / Cu Spezele Lu Gospodinu Ion C. Gră-*

¹⁾ A. Viciu, profesor al unui astfel de elev, ajunge (1906) și el a fi unul dintre cercetătorii la fața locului ai fraților Istro-Români, vizitându-i „la Paștile din 1906 cf. *Unirea* Nr. 17,22, 1906” (Iosif Popovici, *Dialectele române din Istria* I 1914, 4),

²⁾ La 1910, inimosul Istroromân Frane Scrobe din Șușn’evita, neștiind cum să mă mai omenească, mi-a prezentat exemplarul omagial (din acest *Calindaru*) pe care în chiar vara aceea i-l închinase A. Glavina cu dedicația: „*Susnievița 18 VIII. 910. Lu amicu de sentimente și ca sen’ra de burea priatelistei Glavina.*”

„disteanu / *Ministru De Lucrur Publiche. / București / Ștampa*
„*Gutenberg...* / 1905 /. Și ca să ne completăm informațiile despre
acest Gheorghe Lazăr al Istro-Românilor, cităm iarăși din E.
Riegler: „Mai întâi dascăl italian la Santa Domenica, apoi la Fia-
nona (ambele orașele în Istria), unde s'a căsătorit cu o Italiancă,
reîntors din războiul făcut în armata austriacă, Glavina s'a sta-
bilit în casa părintească la Susgnevizza, s'a înscris în partidul
fascist și acum conduce primăria și școala italiano-română a
comunei“. Glavina a murit în primăvara anului 1925.

Comuna aromână Moloviște (după Th. Capidan, *Românii Nomazi* 1926).

Și, cum ziceam, soarta tuturor Istro-Românilor e cel mai
elocvent întrupată în chiar cazul acestui Andrei Glavina de atât
de fericită pomenire. Căci iată ce înregistra E. Riegler în casa
lui A. Glavina: „A doua zi deminează, Glavina mă așteaptă cu
soția lui la cafea. Doamna n'a învățat nici dialectul ciribir, nici
româneasca¹⁾ lui Glavina. Fetița lor Jolanda s'a aruncat de pe
acum de partea mamei și nu vorbește decât italienește. Între
slavizare și italianizare, desigur ultimul proces e preferabil. Într-o
sută de ani dealtminteri asta va fi soarta Ciribirilor părăsiți de
frații din Regat: ca să rămâe latini, vor deveni Italieni“.

Și continuă E. Riegler: „...învățătorul și primarul din
Susgnevizza a prins momentul istoric al alipirii Istriei către Italia

¹⁾ A. Glavina vorbea, firește, și dacoromâneasca noastră.

și a trecut cu frunțașii Ciribiri la fascism și i-a unit pe toții din patru comune slovene într'una românească. Privirile țăranilor s'au întors acum dela Zagreb spre Roma. Flăcăii Ciribiri și-au pus cămeșile negre, bătrânii și-au întors cojocul. Italienii au recunoscut naționalitatea și au aprobat și o școală românească, dar... Dar nu ajunge numai zugrăvirea numirilor de Școală, Primărie sau Ospătărie pe case... Cu toate silințele lui Glavina... copiii Ciribirilor nu pot învăța la școală nici măcar italiana obligatorie, deoarece părinții lipsiți de mijloace îi rețin la lucru.... Și de când a murit Glavina, și flacăra românismului amenință să se stingă în umila ei pâlpăire... Prestigiul României ar cere ajutoarea fraților prin conducătorii noștri culturali. Dar când s'au gândit vreodată Statul și instituțiile noastre naționale să trimeată prin părăginile valdarseze pe oamenii noștri de bine într'o misiune? Când s'au gândit falnicii noștri episcopi catolici români să le trimeată și Ciribirilor, frați catolici, un preot român, după care tânjesc de veacuri?*

Și acum încheierea lui E. Riegler care va fi cunoscând și împrejurările din țară.. : „Să nu ne facem iluzii! Ajutorul material și moral din România nu va sosi în Val d'Arsa. Așa cum a dispărut la Santa Lucia di Schitazza..., dialectul român care se vorbea încă pe vremea lui Ion Maiorescu acum 50 de ani, așa va dispărea și în Val d'Arsa. Pentru a rămâne latini, vor deveni Italieni; pentru a-și salva viața, se vor expatria în America“.

Și acum încheierea noastră! Până să nu se înfăptuiască prognosticul lui E. Riegler, avem o datorie. Datoria de a ne convinge că una din cele mai actuale, mai ardent-actuale chestiuni ale noastre, e această chestiune istro-română. Echipa de exploratori bine pregătiți vor trebui să purceadă acolo unde azi ne-am plimbat numai cu sărăcia gândului și cu dorul inimii — pentru a salva tot ce mai poate fi salvat... Și dacă cei câțiva inși dela Universitatea Cernăuțeană sânt gata să-și pornească la vară zborul înspre meleagurile românești din Istria, atunci, întru prelungirea cât mai îndelungată și întru îndulcirea cât mai blândă a agoniei fraților noștri Istro-Români, fatal meniți morții, atunci, zic, crainicii aceștia moldoveni e bine să ajungă la drum cu o carte de căpătăiu, scrisă în plănșpândul graiu ciribir... Pentru tipărirea acestei cărți istro-românești revista „Făt-frumos“ inițiază deci o listă de subscripție, înscriind ofranda de 1.000 lei. Quod bonum, faustum fortunatumque sit!

Leca Morariu

Epigrame

Unui mercenar de talent

Mă'ntrib adesea cu mirare
Cum de n'ai milă și te'nduri
Să risipești mărgăritare
Naintea... ălor din Scripturi.

(Din „Societatea de mâine” An. III 1926, 360)

* * *

Unui predicator

De-ai fi un om cu mintea trează,
Ai ști-o tu și fără mine:
Toți popii binecuvintează,
Dar nu toți cuvintează bine.

(ibid. 178)

V. Bogrea

A murit Vasile Bogrea...

(Fragment)

(Din „Neamul Românesc” An. XXI 1926 Nr. 122)

Și iată și cele din urmă amintiri. Acum doi ani, la Universitatea populară din Vălenii-de-Munte. Era bolnav de moarte. Dureri de dincolo de puterea omenească îi sfășiau măruntaele. Trupul lui măcinat trăia numai în puterea voinței, ținând mereu neputincioasă moartea. Chipul palid, aproape negru, ajunsese uscat ca pergamentul. Infloriau numai ochii, mereu, ca doi nuferi negri, pe ape adânci și cristaline. Bogrea trăia numai prin ochi... Și venia ca să ne vorbească despre civilizație... Vorbirea lui era o avalanșă caldă, cotropitoare, savantă, fulgerătoare și de-o infinită varietate. Cred că era unul din cei mai mari oratori mondiali ai științei... Ne-a vorbit despre civilizațiile: egipteană, asiriană și egeică. Stăpân desăvârșit pe vasta lui știință, — poliglot cum n'am avut trei-patru de când dănuim ca popor, — cu o verbozitate cuceritoare și antrenantă, — cu „anecdota” și „epigrama” la îndemână, — cu o facilitate uimitoare de transpunere în planuri de cugetare diferită, fără să lase urma vreunui efort, — debitând pe din afară crâmpnele întregi din cărțile de istorie și din

cele filosofice ale vremii, în latinește și 'n grecește, traducându-le apoi cu o desinvoltură și cu o „poesie“ cu totul ale lui, — dărâmand conjecturi savante, și punând în locul lor altele mai complexe, cu o ușurință ca și cum ar fi făcut cine știe ce lucru de nimic, fără morgă antipatică, ci modest ca un om obișnuit, — surâzând angelic, pe când durerea îi sfârteca diabolic stomahul putred, — așa îl văd în închipuire pe Bogrea sus, pe catedra de la „Universitatea populară“ din Văleni. Iar când în a patra prelegere ne-a vorbit despre Manzoni și opera lui, a fost o culme, un *summum* la care se poate ridica spiritul uman în exemplarele lui cele mai superioare. Cu o putere de evocare supraumană, Bogrea desvoltând „I promessi sposi“, aducea în fața noastră vastele perspective ale Italiei, cu întreaga ei istorie, cu literatura și arta ei... Au fost clipe de înalte și curate emoții intelectuale... În sală suspinau, în ritm de admirație, sufletele ascultătorilor. Două oare au trecut ca două clipe de încântare, — iar când a isprăvit și ne-a surâs din nou din splendorii lui ochi negri, am avut iarăși obsedanta părere că e o flacăra de spirit, o palpăire de focuri ale unui bloc de diamant negru... Ne-am adunat în preajma lui, ca odinioară când venise tânăr absolvent al liceului Pomârlean. Și, pornind pe un drum singuratec, am stat de vorbă cu el, — cea din urmă dată... Imi spunea câte ceva din marea lui suferință. Mergeam spre Teleajen, încolo, și, simplu, fără niciun fel de presumțioasă trufie, îmi destăinuia din planurile lui, adăogând: „Dacă aș avea un stomah mai bun?!“. O singură clipă nu l-a auzit nimeni blăstămându-și soarta sau jăluindu-se... Era de-o gingășie morală tot pe atât de nesfârșită ca și genialitatea lui... Când te deslipiai de apropierea acestui om te simțiai mai înălțat, mai purificat, mai idealizat...

Pe urmă, nu l-am mai văzut. Știam că moartea stă mereu neîndurătoare, la căpătâiul lui, dar simțiam, de la depărtare, că și el o repudiază prin marea lui putere spirituală, întru ducerea mai departe a operei lui de istoric, filosof, poet și filolog...

Și, azi, trupul lui ne-a părăsit... Ce cuvinte de întristare, ce atitudine de doliu, ce lacrimi de consolare putem să avem noi acum fără el?!... În adânc, colo unde păstrăm în raclă de cristal cele mai scumpe rămășițe de aur sufletești, s'a pogorit azi o lumină neagră de doliu: Bogrea s'a dus!...

Al. Lascarov-Moldovanu

Botanica lui Marian și trei scrisori ale lui

Drept răspuns la cele publicate de subsemnatul (în „Făt-frumos“ 1926, 30 și în „Junimea literară“ 1926, 149) despre Botanica lui S. Fl. Marian (rămiasă până azi manuscris!!!) și drept răspuns la o scrisoare particulară, d-l A. Gorovei îmi adresează această atât de bogat-informativă scrisoare, care — m'ar mostra conștiința să n'o divulg. Iat-o deci!

L. M.

Folticeni, 4 Iunie 1926.

Cu privire la cele ce ați scris, în revista „Făt-frumos“ (No. 1 din 1926, pagina 30), despre „Botanica populară“, pe care am lucrat-o în tovărășie cu Mihai Lupescu, și al cărei manuscris a rămas la mult regretatul Simeon Fl. Marian, cred că se cuvine să știți toate împrejurările acestei afaceri, despre care mă întrebați în una din scrisorile voastre, care-mi fac multă plăcere.

Academia Română publicase un premiu pentru o lucrare ce trebuia prezentată la concurs, în manuscris: „Botanica populară“. Lupescu, cunoscător al tuturor buruienilor ce cresc prin meleagurile noastre, avea un material bogat, adunat dela babele din Broșteni, unde era învățător, și din Spătărești, satul în care se născuse, lângă târgul Folticeniilor; eu, de asemenea, adunasem destule informații de pe la oamenii bătrâni, și culesesem, din cărțile cetite în curgere de câțiva ani, tot ce găsisem cu privire la acest subiect.

Imprejurarea aceasta ne-a îndreptățit să credem că am putea încerca să intrupăm, din însemnările noastre, un corp al lucrării pe care am și început-o, cu avântul unei vieți de acum treizeci de ani în urmă.

Din Broștenii unde în 1892, pusesem la cale, cu Lupescu întemierea revistei „Șezătoarea“ el îmi trimitea foile cu însemnările lui, pe care le topiam împreună cu ale mele și redactam textul unei lucrări comune. Lucram cu drag, și am purtat materialul Botanicei pretutindeni unde mă arunca vântul soartei: la Constanța, pe malul mării, la Bârlad, în arșița dogoritoare a lunii Iulie, de unde iarăși m'am întors în liniștea târgușorului meu, ca să isprăvesc în tihnă ceea ce înfiripasem în zile de pribegie.

Și astfel a ieșit un manuscris mare, câteva sute de pagini, pe care l-am legat frumos și l-am trimis la Academie, ca să sosească acolo la timpul hotărît în condițiile concursului.

Acestea se petreceau în anul 1893.

Părintele Marian, — după cum se cuvenia — a fost delegat de Academie să corecteze manuscrisul și să refereze.

Deși au trecut de atunci treizeci și doi de ani, eu nu cunosc cuprinsul raportului ce l-a făcut Marian, asupra acestei lucrări, care n'a fost primită pentru tipărire. Imi lipsește tocmai volumul respectiv din Analele Academiei. Am aflat, însă, chiar pe timpul când se îndrumau membrii spre întrunirea anuală, că Botanica noastră va fi respinsă; am aflat dela un prieten care călătoria în acelaș tren cu părintele Marian, că raportul acestuia ni este cu totul nefavorabil. Prietenul acesta era un fost coleg de școală al meu, Dr. Adolf Last, pe vremuri profesor la facultatea de drept din Cernăuți, astăzi profesor la Universitatea din Viena.

Last îmi spunea că a văzut și manuscrisul nostru, pe marginea unor file cu niște adnotări, cam răutăcioase, scrise cu creionul, de raportorul Marian.

Din gazete am aflat ce lucrări anume au fost primite de Academie, și am rugat să mi se restituie manuscrisul, care avea ca motto: „Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului”...

În adevăr, câteva din adnotările lui Marian erau cam veninoase. Imi aduc aminte una din ele: descriind o plantă oarecare se vorbea despre modul cum trebuie să fie culeasă, pentru a fi întrebuințată cu succes în contra impotenței, și în dreptul acestei bucăți, Marian scrisese: „Vrabia malaiu visează”.

Despre alte mici răutăți, nu-mi mai aduc aminte.

Peste câțiva ani, în 1897, Academia tipăria volumul meu de Cimilituri. Știam că Marian are și el o colecție de cimilituri adunate de el, din Bucovina, și l-am rugat să mi le deie ca să le adaug la colecția mea. Am fost în acest scop, la el, la Suceava și ne-am înțeles ca în schimbul cimiliturilor adunate de el, și pentru că-mi împrumuta colecția revistei „Siedietórea”, care apărea pe la 1875, în Budapesta ¹⁾, sub redacția lui Iosif Vulcan, în care erau publicate și câteva cimilituri, și pe care nu puteam să mi-o procur de nicăieri aiurea, ne-am înțeles să-i împrumut manuscrisul Botanicei noastre, ca să utilizeze materialul adunat

¹⁾ Vezi și „Junimea literară” An. XIV 1925, 93 (Nota Redacției).

de noi, și inedit, în Botanica pe care însuși Marian o avea lucrată, încă de multă vreme.

Au trecut câțiva ani, și Marian nu mi-a restituit împrumutul, și nici eu nu i l-am mai cerut.

Lupescu nu voia să renunțe la munca lui de câțiva ani și scrie lui Marian rugându-l să ne trimeată manuscrisul, care i-a fost numai împrumutat. La această scrisoare Marian îi răspunde că nu-i poate satisface această cerere, deoarece el a desfăcut foile manuscrisului, pe care le-a intercalat la capitolele respective din lucrarea lui asupra Botanicei populare.

Lupescu a rămas foarte nemulțămît de acest răspuns, și, în amărăciunea lui, într-o scrisoare către mine își varsă mult amar.

De atunci m'am întâlnit de multe ori cu părintele Marian, pe care l-am stimat și l-am iubit; am fost, de multe ori, în casa lui, am fost și împreună cu prietenul meu, profesorul Gustav Weigand, din Leipzig, dar niciodată nu s'a luat de vorbă despre manuscrisul Botanicei noastre, și nici eu n'am făcut nici o aluzie despre el.

Aceasta este toată povestea cu Botanica populară, la care am lucrat împreună cu Mihai Lupescu, și care, pentru noi, a rămas în mare parte pierdută.

A rămas pierdută, pentrucă n'am avut o ciornă a manuscrisului. Materialul nostru fiind pus pe fișe la redactarea manuscrisului le lipiam la locul cuvenit, ori făceam numai o mențiune cu arătarea fișei respective, și când dictam persoanei care scria manuscrisul menit Academiei, reproduceam cuprinsul fișelor, pe care în mare parte le-am nimicit, așa că mult din materialul nostru, s'a pierdut. Puțin cât a mai rămas, mai cu samă din foile cari au suferit o nouă redactare definitivă, care le-a înlocuit, l-am publicat, sub titlul: „Botanica poporului român“, într'un volum din „Șezătoarea“.

Îmi cereți scrisorile ce aș fi având dela Marian, ca să le publicați.

Am foarte puține, pentrucă între Suceava lui Marian și între Folticeni mei, nu-i mare depărtare — în spațiu —, și când aveam vre-o nevoie de Marian, mă duceam la el, mai cu samă că, pe vremea aceea, nu mă îngroziam la gândul unei curse de 23 de kilometri, pe bicicletă. Și unde mai pui la socoteală că o astfel de călătorie îmi procura și niște senzații de care nu mă feriam: treceam prin vămi și întram în... străinătate.

Ați putea să mă întrebați un lucru: ori de am fost în relații bune cu Marian, și cum se face oare că el n'a colaborat la „Șezătoarea” mea?

Intrebarea asta mi-o pun și eu, și bănuiesc numai cum aș putea să mi-o explic.

Când a apărut primul număr din „Șezătoarea”, la 1 Martie 1892, se înțelege că prima adresă care am scris-o, pe primul exemplar, a fost a lui Marian. Ce va fi gândit el, despre această revistă, nu știu; presupun, însă, că mi-a trimis vre-un articol, ca să-l public, dar pe care nu l-am primit.

De ce spun aceasta?

În cursul verii 1892 m'am întâlnit cu o doamnă profesoară dela Externatul din Botoșani, care mi-a spus că doamnele din acel oraș au o societate numită „Șezătoarea”, și că într-o zi s'a primit, la societate, o scrisoare cu adresa revistei „Șezătoarea”, expediată din Bucovina, pe care au deschis-o, au găsit în ea niște foi de cântece, dar nu mai știe ce s'a făcut acea scrisoare. N'a putut doamna să-mi spuie nici din ce oraș anume era expediată scrisoarea, nici cine o iscălia, și nici dacă a fost distrusă ori reținută. Cum în Bucovina nu trimiseseam revista altcuiva afară de Marian, am bănuir că el era autorul scrisorii care — cum se întâmplă uneori — a fost greșit cartată pentru Botoșani, sau — cum iarăși se mai întâmplă — Marian va fi scris Botoșani în loc de Folticeni, și în Botoșani neexistând cu numele de „Șezătoarea” decât acea societate a cucoanelor, scrisoarea lui Marian a încăput pe mâna lor.

Dacă, în adevăr, Marian mi-a trimis vre-un articol pentru revistă, și eu nu l-am publicat, pentru că nu l-am primit, el a fost în tot dreptul să creadă că l-am nesocotit și să fie supărat. Vinovat mă găsesc eu însumi, pentru că niciodată nu i-am amintit despre această întâmplare, care ar fi trebuit limpezită între noi.

Mai târziu, în 1902, m'am adresat lui Marian, rugându-l să colaboreze și el la „Șezătoarea”, și am primit următoarea scrisoare:

Mult stimată Domnule!

Am primit ultima D-voastră epistolă și, cetindu-o m'am bucurat că eară-și voiți a scoate *Șezătoarea*.

Și m'am bucurat cu atât mai mult cu cât că, după cum îmi scrieți, voiți a o eda cu mai mare îngrijire de cum a fost mai nainte edată.

Eu la rândul meu, Vă promit că vă voiu trimite câte una alta spre publicare întrânsa.

De o cam dată însă și anume până după adunarea generală a Academiei române să mă îngăduiți, căci până atunci am de pescris (?) în curat un nou op ce voesc a-l înainta Academiei spre publicare.

Dorindu-Vă din toată inima sporiu la lucru mă subsemn al D-Voastre cu

toată stima

Suceava la 25/2/902

S. Fl. Marian

Și, fiindcă am reprodus această scrisoare, iată încă două ce am mai primit dela Marian, și cu acestea mi se pare că se încheie toată corespondența mea cu el.

Suceava 1/13 mai 907.

Mult stim. Domnule !

În sesiunea generală din anul acesta al Academiei române, la care am luat și eu parte, s'a hotărât să vi se tipărească *Cimiliturile* într'un volum separat. Am observat însă că în colecția Dv. tip. în *Ședet.* lipsesc o mulțime de cimilituri tipărite prin diarele din Austria și mai ales Șeșetoarea D-lui Vulcan. Afară de acestea mai am și eu vr'o câteva sute culese în Bucovina, care bucuros vi le-ași ceda *în schimb* pe niște notițe despre botanica pop. rom. ce am înțeles dela D-l Ionescu că le poședeți. Deci dacă vă convine poftesc a vă repeși când-va până la mine să facem schimbul și să vă dau totodată și cimiliturile din Transilvania și Ung. Așa cred că atât opul Dv. despre *Cim.* cât și al meu despre Botanică vor fi mai complete.

S. Fl. Marian

Salutări cordiale.

Ultima scrisoare este aceasta :

Mult stim. Domnule !

Vă rog de ertare că nu v'am răspuns îndată la epistola din urmă.

Am fost foarte ocupat și de — aceea am tot amânat răspunsul de ați pe mâne.

Acuma însă vă împărtășesc că din *Poesiile pop.* cerute nu mai am nici un singur exemplar de vânzare

Toate s'au vândut, și eu singur am rămas numai câte cu unul. Dar pre acestea nu pot să le dau.

Dacă cum-va voiui afla vre-un exemplar la vre-un cunoscut și mi l-a da, îndată vi l-oiu trimite pe acela.

Acuma vă rog și eu de-un lucru.

V'am amintit deja la o ocasiune că în timpul din urmă mă ocup cu un studiu — etnografic asupra Insectelor.

Lipsindu-mi însă unele și altele spre complectarea acestui studiu, Vă rog să binevoiți ami comunica vr'o câte-va adrese de învățători din Moldova, despre cari sunteți siguri că mi-ar răspunde când le-aș scrie ca să-mi trimită atari numiri populare de insecte dimpreună cu legendele, datinele, credințele, și cele ce le mai știu Românii despre dânsele, spre ami putea complecta studiul din chestiune.

Al Dvoastre cu toată stima

Suceava la 16/11/901, st. n.

S. Fl. Marian

Cred că aceste trei scrisori sânt singurele ce le-am primit, dela Marian; dacă voiui mai găsi și altele, și dacă doriți să le cunoașteți cuprinsul, îmi voiui face o deosebită plăcere să le comunic.

Primiți vă rog cele mai călduroase salutări dela devotatul Dv.

Artur Gorovei

Yersuri scrise la începutul primăverii

de Wordsworth

A firii zvonuri pe'ntrecute	În juru-mi pășări mii zburdau —
Cântau, — eu le-ascultam în crâng —	— Dar cine-ale lor gânduri știe? —
Ca'n dulci visări gândiri plăcute	Orce mișcare ce făceau
Aduc gândiri ce'n suflet plâng.	Părea fior de bucurie.
Un frate-al firii'ntregi, dearândul,	Brândușe, albe lacrimioare
Mă bucuram de-orce făptură;	Sorbiau din boarea dimineții;
— Dar vai de inima-mi, la gândul	Eu cred adânc că orce floare
Ce oamenii din om făcură!	Se bucură de darul vieții.

De-a fost acesta sfântul gând
Când ne-a născut mama Natură,
Nu am dreptate eu, plângând
Ce oamenii din om făcură?

Trad. de **P. Grimm**

Peter Rosegger (1843—1918)

A murit, la 27 Iunie 1918 în vârstă de patriarh, la Krieg-lach, aproape de Alpl, locul nașterii sale, „poetul - Stiriei“, poetul-țăran, un Creangă și Slavici al Nemților, o valoare literară, dar și socială și etică, întrucât a voit să fie, chiar după vorba sa și „un mic Tolstoi“.

A fost unul din scriitorii cei mai iubiți, deși numai povestirile sale mărunte corespund exigențelor mai înalte ale artei. Drumul pe care a mers, până să ajungă scriitor de renume, e cât se poate de individual, de neobicinuit.

L-a povestit el însuși în „Waldheimat“, acele minunate amintiri cari, prin naivitatea și vioiciunea, prin umorul și duioșia lor, se aseamănă atât de mult cu ale lui Creangă al nostru.

Fecior de țăran sărac, trebuind să muncească din greu pentru pâinea cea de toate zilele, Peter până la vârsta de 17 ani a cutreierat cele pășuni și poieni, păzind vitele și — visând, cetind și chiar scriind, fără să fi avut parte de o învățătură sistematică. Poezia din sufletul său era (ca și la Creangă) moștenire din partea mamei, care îi povestea băiatului fel de fel de povești, tradițiuni și legende despre sfinți. Băiatul era o fire visătoare; pentru că era gingaș, debil, nefiind nădejde să iasă din el un țăran de ispravă, l-au băgat ucenic la un croitor, care lucra pe la casele oamenilor. Astfel tânărul Peter, îmblând cu maestrul său și cu ceilalți ucenici dela casă la casă și din sat în sat, cunoaște oameni și locuri — minunată pregătire pentru activitatea poetică de mai târziu. Atunci începe a-i cunoaște pe acei „Sonderlinge aus dem Volk der Alpen“, pe cari avea să-i descrie apoi atât de viu; iar păteniile sale de ucenic le povestește în cartea „Aus meinem Handwerkerleben“. Dacă maestrul îl probozia uneori pentru neîndemânarea sa la lucru și dacă uneori îl râdeau și tovarășii de ucenicie, în schimb îi venia și lui rândul să-i uimească prin producțiunile sale poetice. Din epoca aceasta datează și acea poezioară în dialect, unde flăcăul cere voie să iubească, dela mamă, dela tată, apoi dela preotul satului, dar tustrei i-o opresc. Desperat, flăcăul se duce la Dumnezeu și-l întreabă și pe El: „Darf ich's Deandl liabn?“ („Am voie să iubesc fetița?“) și răpunsul celui Atotbun: „Ei jo, freili sogt er und hat glocht, Wegn en Büäberl hon ih's Deandl gmocht“, („Pentru flăcăiaș am făcut doar fetița“).

Căci numai așa e Dumnezeu la Rosegger-Tolstoi: numai atotbun, blând și îngăduitor cu cele slăbiciuni omenești...

Scrie mereu la anecdote, povestiri, romane, calendare, predici și poezii, în dialect și în limba literară, și într-o bună zi își ia inima în dinți și trimite un pachet „de vre-o 15 funți” redactorului Dr. Swoboda dela „Tagespost” din Graz. Acesta, surprins de talentul tânărului scriitor, nu întârzie a-l chema. Swoboda devine acum protectorul lui Rosegger oferindu-i mijloacele financiare ca să se poată cultiva. La vârsta de 22 ani (1865) Rosegger părăsește casa părintească și intră într-o școală comercială. Chinuit mereu de dorul satului său de munte, luptă și suferă mult, până să se deprindă cu viața de oraș („Mein Weltleben oder wie es dem Waldbauernbuben bei den Stadt-Leuten erging”); dar pe calea aceasta a culturii nu-și pierde firea sa sănătoasă de muntean și nu-și pierde poezia sufletului. Încredințându-se tot mai mult că nu-i de el profesiunea practică ce și-o alesese, se dedică cu totul literaturii, în care îl introduce la 1869 celebrul Robert Hamerling cu volumul de versuri „Zither und Hackbrett”. În curând acest „Naturdichter” al Stiriei se vede în centrul atenției generale; urmează acum, repede una după alta, opere mai mici și mai mari, iar la 1876 Rosegger înființează revista „Heimgarten”, care a apărut mereu până de curând și în care se arată cu deosebire nota moralizatoare și pedagogică ¹⁾ a scrisului său. În curând ajunge foarte popular, în Austria și în Germania. Cât a trăit, nu s'a mai despărțit de patria sa; iarna o petrece în Graz, iar vara în Krieglach, la munte. Aice l-a ajuns și moartea, și țărani din satul său, Alpl, i-au dus sicriul la mormânt... În mormântarea a fost emoționantă prin absoluta ei simplitate; la dorința lui nu s'a rostit nici un discurs.

Rosegger e, în generația sa, unul din cele mai mari talente epice, în descrierea naturii ca și în plasticitatea și realismul caracterelor, fie că povestește lucruri trăite sau fie că ne debitează numai anecdote curente, cari însă sub pana lui dobândesc viață nouă și colorit individual, ca b. o. la Caragiale al nostru. Trece prin toată gama sentimentelor, dela tristețea și seriozitatea cea mai adâncă până la veselia cea mai exuberantă. Nu se ferește nici

¹⁾ Ca în povestirea *Un băiat și jumătate* din acest „Făt-frumos” An. I 1926 și aceeași, cu titlul *Omul de cinci ani* în „Junimea literară” An. XIII 1924, 228.

de situații brutale, naturaliste; nici n'are nevoie să se ferească, fiindcă orice subiect și orice situație, oricât de banală în aparență, oricât de naturalistă, e idealizată prin umorul său și prin profunda și adevărata religiozitate de care e pătruns și din care rezultă și convingerea sa despre înalta menire a omului. Omul luptând pentru bunurile cele mai înalte — aceasta e pentru el desfășurarea cea mai înaltă a vieții, — apostolul care luptă pentru ridicarea semenilor săi, precum e b.o. acel „Waldschulmeister“ care după ce a luptat în războaiele dela 1809, 1812 și 1813 se retrage în singurătatea Alpilor spre a revărsa lumină în lumea unor bieți inși aproape selbateci. E aceeaș tendență ca în „Popa

Lespedea de pe mormântul lui Bogdan Descălecătorul (la Rădăuți).

Tanda“ al lui Slavici, numai că acest „dascăl din pădure“ e o figură tragică. Rosegger însuși e un apostol al dreptății sociale, al dreptului celor apăsați. În „Jakob der Letzte“ unde talentul său se desfășoară cu deosebită putere, ne înfățișează în colori sfâșietoare lupta desperată a țăranului, a micului proprietar contra boierului cotropitor, care cumpără un sat întreg, o gospodărie după alta, ca să-și lărgească domeniul de vânat. Jakob Steinreuter e ultimul țăran care rezistă cotropirii; dar când vede că nu mai e chip, în desperarea sa împușcă un pădurar boieresc și-și caută liniștea de veci în fundul unei ape.

Dar Rosegger a trecut uneori de limitele talentului său, cercând să descrie viața de oraș sau cea a cercurilor aristocrate, ca în „Martin der Mann“ și „Weltgift“ sau atacând probleme înalte filozofice și religioase, ca în „Der Gottsucher“, „I. N. R. I.“ și „Mein Himmelreich“. Aici unde nu-l mai călăuzesc amintirile, tinerețelor și impresiile din patria sa, el șovăiește, exagerează și devine afectat.

În românește are numai puține traduceri. E și prea național și prea local, decât să poată fi tradus.

Victor Morariu

Furtună în luna Mai *)

de P. Rosegger

Irina, blândă Irină de altădată era foc și pară acum; nimeni n'o mai văzuse așa furioasă. „Sărmană sorioară!“ — își zicea tânărul preot — „Dar dacă mânia e mai mare decât iubirea, — atât mai bine, mai lesne o să uite.“

„De-acu mă duc!“ — strigă Irina și apucându-și șalul se se îmbodolește cu el repede.

„Unde? Încotro?“ — o întreabă preotul.

„Încotro? La dânsul!“

„La ticălosul de Mărăcină? Tu? Și chiar acum? — Irinei! drăguță, zău că asta n'aș face-o! Tu să mai alergi după dânsul! Mișelul!“

„N'alerg după nime, nene! Mila Domnului n'am avut și nici n'am nevoie să alerg după cineva.“

„Așa socot și eu. Pentru o fetiță drăguță și cuminte ca Irinelul meu sânt alții cu zecile și cu sutele...“

„Nu-mi trebuie nici unul! Toți sânt niște canalii rele! — Și din creștet până'n tălpi, trupușorul plinuț, tremura vargă. Fața-i era palidă ca zidul bisericii de alături, buzele cari altădată erau ca cireșele, nu le mai puteai osebi acuma de culoarea dinților; și Irina scârșni din dinți de numai se auzi scârșcâind! Iar ochii — Doamne! Prin ochii aceștia mari și plini țîșniau flacări ca din fereștile unei case în care duduind cresc vâlvătaile de foc.

„Și tot te duci să-l mai cauți?“

„Fiindcă trebuie să-l pedepsesc!“

„Las' că-i pedepsit el și prea pedepsit.“

„Pedepsit, dar nu de mine. Ceia — treaba lor ce-au făcut! — Stai, băiețas, că te învăț eu minte!“ — și ca o furie zmulse cravașa din cui.

„Vai de mine, cravașa pentru câni?! Irină!“

Dar fata nu-l mai auzi. Leșise val-vârtej în curte.

Părintele își măsoara odaia cu pași mari și repezi — „Ce-ți-i și cu îndrăgostelile astea! Afurisite de îndrăgosteli! Atâta ură, atâta sete de răzbunare! Și asta ci-că-i dragoste! După câte le povestesc oarthenii oiu trebui încă, la urma urmei, să merg cu

*) V. „Maigewitter“ în „Geschichten und Gestalten aus den Alpen“ (Reclam's Univ.-Bibl. Nr. 4000).

grijania, să-l dezleg de păcat — mișelul care a înșelat-o pe biata mea sorioară. Pe unul ca ăsta să-l bagi în cel mai afund fund al iadului, dar nu încă să-l mângâi! Numai dă! Doamne mă iartă, nu-i vreme de șuguit acum! Sărmanul, păcat de el! Ce-ți ajută că de altfel ești în toate ale tale, dacă-ți lipsește lucrul de căpetenie. Bigamiști, mai rău decât dobitoacele. Ce rușine, ce rușine!”

Deodată printre perdelele trase îl zărește pe domnul Barbu medicul satului.

Părintele zmulse cu grabă aripele fereștii: „Bună demineăța cumătre! Ei ce-i?”

„Bună demineăța părinte; putem de-acu să-i tragem clopotele”.

„Doară nu! Cumplit! Sărmanul, s'a prea de tot grăbit.”

„De ne-am învrednici și noi de-așa sfârșit, părinte! Vârstă deplină, moarte lină!” făcu bătrânul medic.

„Alei! Dumiața vorbești, pare-mi-se, de Moș Neagu?”

„Da, Moșul Neagu ne-a lăsat sănătate.”

„Dar eu întrebam de logofătul nostru.”

„Aha, de Mărăcinișul nostru! Ei cu dânsu-i altă treabă: și mairău.”

„Aud de o bătaie nuș'ce. Oamenii grăiesc vrute și nevrute.”

„Da, și încă ce bătaie! De-acu i s'au tăiat cărările de pela cele codane!”

„Bine i s'a întâmplat, — nemernicul! Mișelul, bătutu-l-ar fi — Doamne mă iartă, că pentru unul ca ăsta te mai încarci și de păcate!”

„L-au sonțit rău. Amândouă picioarele ologite! Ci-că feciorii din sat, pentru fata Pătrăchioaei! Dintr'untăiu au început a-l îmblăți, pe urmă el a sărit cu cuțitul, și atunci — i-au muiat cio-
danele. Bătut măr. — Sărut mâna, taică părinte, și poftă bună la mâncare!”

Aglaia Drogli, născ. Eminovici, cu
cei doi copii ai săi:
Gheorghe și Ioan.

„Poftă bună ! Asemenea, asemenea ! Biată copilă ! Acu te-ai ales cu un mire olog ! Și încă și tu mai vrei să-l croești, — adecă tot ții să-l îndrepti, să ți-l îndrepti, cum mi se pare...” — Își urma părintele vorba în gând.

Mai trecu o bucată de vreme și se făcu amiază. Din turn sunară ceasurile douăsprezece. Preotul se opri se'n fereastă și-și spunea rugăciunea. Putea să și-o spună azi lung și bine, putea s'o pofterească de zeci de ori fără ca să i se răcească ciorba, fiindcă ea nici pe masă încă nu era. În bucătărie nici oalele nu erau puse la foc, și meștera de bucătăreasă încă nici acum nu se întinase.

Cu pași neobișnuit de mari și repezi Irina o luase înspre casa dubălarului, unde-i locuia logodnicul. Femeile se opriau din mers și-i aruncau căutături înveninate. Ea însă le-ar fi străpuns cu ochii de mânie ! Ce ? Să-și plece poate rușinată ochii ! Niciodată ! Mai vrednică-i ea decât toate celelalte la un loc ! Nenorocirea își crește mândria. — Și cravașa vâjâind croia în aier roate pe deasupra unui cârd de găște ce i se încurcase în cale. Așa ardea de mânie, că nici nu mai simția cum o doare inima. De șase săptămâni erau logodiți. Mărăcină își aștepta avansarea și pe urmă aveau să se cunune. Și cât de draguț era ! Și așa de rău, așa de rău ! Dar las că are să-i arate ! Are să se lepede de el, ca pe o cârpă are să-l lepede, disprețuindu-l ! Pe urmă las' să și-l culeagă fata Pătrăchioaei, — năpârca ceea ! Scorpia ceea ! Doamne de i-ar veni azi numai toate vorbele de ocară la gură, cari se cuvin unei așa răutăți, toate, toate ! Ea l-a dus în ispită, ea, de bună seamă, numai ea !

În ograda dubălăriei trebuia întâiu să întrebe de cdaia lui. La scara cerdacului o întâmpină o băbucă colbăită și nu tocmai de azi de ieri lăută. De bucuria unui oaspe așa rar ca „duduia Irina” își întinse gura până la urechi, arătându-și cei trei colți din gură. „Mătușă” asta căuta de bolnav și, pricepută cum era, numai decât crezu că trebuie acum să-i lase pe tineri singuri.

Dar copila o opri : „Rămâi, mătușă, rămâi ; nu-i nevoie să te duci !” Bătrâna totuși ieși afară. Avea doar ușa destule crăpături.

Din ogradă venia o groaznică simfonie de covițări și grohări. În ușă larg deschisă a unei cămări, calfele răzăluiau perii de pe pieile fierte și din dubălărie pătrundea un miros greu, să te înăbușe. În odăița scundă, cu fereasta închisă, zăcea în pat un băietan cu picioarele îmbodolite într'un car de bulendre. Pă-

rea copilul de fașă al unui uriaș. Pe fruntea îmbrobonată i se prelingeau câteva șuvițe brune. De altfel drăguț băiat, numai mustecioara răsărită binișor prea îi era neîngrijită, și când vorbea, perii îi intrau în gură.

Irina crezuse c'o să-l bage în toate răcorile când o să deie cu ochii de dânsa. Ți-ai găsit! Cu privirea cea mai blândă din lume el i se uita ținută în ochi și îndată îi întinse mâna.

La una ca asta tot nu se așteptase și o clipă rămase uluită în prag. „Ah, asta-i nostim!“ — făcu ea — „Cât de drăguț mă salută mititelul! Imi pare că nici măcar nu-i supărat pe mine!“ Acesta fu tot veninul pe care-l aflase deocamdată. Pe urmă își aruncă șalul de pe umere și furtuna se deslănțui: „Răule, răutate tu ce ești! Bine ți s'a întâmplat; Păcat că nu te-au calicit mai bine! Și mâinile să-ți fi rupt, și capul să ți-l fi spart!“

Fiicăul nu răspunse nimic; vedea prea bine că n'are ce glumi și cercă s'o deie pe altă coardă. Cu glasul stins strigă după bătrâna îngrijitoare să-i aducă apă.

„D'apoi, rogu-te“, sări cu gura Irina „Ibovnicuța ceea a ta nu-i pe aice, să te caute? Că doar pentru dumiaei trebuie să suferi atâta!“ — Nici n'ar fi bănuir cât de amar au s'o doară aceste nesocotite cuvinte spuse cu o atât de prefăcută satisfacție.

„Irină“, — îndrăzni în sfârșit să gângăvească bolnavul — „nu vreau să mă fac mai sfânt de cum sânt. Am greșit, văd, dar nu așa rău cum crezi tu. Până într-o atâta de rău nu-s, crede-mă nu pot fi...“

„Taci! Nu minți!“ — îi tăie ea vorba. „Degeaba, fără pricină, nu se ologesc ei, în bătaie oamenii! Ologit, da și calic pentru totdeauna!“

El tăcu și apoi îndârjit se răsti: „Ei și, cui ce-i pasă de asta? Eu am pățit, eu am s'o trăg! Pe altcineva ce-l mai doare de asta?“

„Ce-l doare“ — răspunse fata și glasul ei, deodată domolit, începu a tremura. „Al cui ești tu Sandule? Al cui? Nu ții minte? În ziua de Sân-Petru vei fi al meu, numai al meu? te întrebam. Și tu ai râs: Dar cum crezi? Un bărbat să-și calce cuvântul? Când i-ai jurat miresei tale credință ți-ai dat cuvântul și s'a mântuit pentru totdeauna. E un mișel cine-și calcă cuvântul! — Și azi după șase săptămâni!... Nu-i nevoie să-ți mai spun ce ești; ai spus-o singur!“

(va urma)

Traducere de Leca Morariu

Răbojul cărților

Tache Papahagi, *Graiul și Folklorul Maramureșului* (= „Din viața poporului român“, vol. XXXIII, ed. Academiei Române), București 1925, pp LXXXIII+240, cu o hartă și 22 planșe fotografice; fără indicație de preț¹⁾.

Folklorul maramureșan a intrat într-o zodie fericită: după culegerea pâr. Bârlea, d. Tache Papahagi ne dă, în această întinsă și valoroasă monografie, o cercetare etno-lingvistică îmbrățișând toate aspectele graiului și traiului popular din Maramureș.

Planul lucrării e clar și rațional: după o introducere cuprinzând considerațiuni generale asupra situației geografice, demografice, politice, etnografice, etc. a Ținutului, urmează studiul amănunțit al limbii, cu un adaus final asupra „etnografiei istorice a Maramureșului“.

Vin apoi textele. Criteriile de culegere (se dă deosebită atenție actualității folkloristice) și transcriere sânt, în genere, aceleași ca în colecția devenită clasică, a d-lor Candrea, Densusianu și Speranția, „Graiul nostru“. Autorul grupează materialul în doine, strigături, orații de nuntă, bocete, colinde, rugăciuni, balade, descântece, cimilituri („ciumn'ilituri“), jocuri de copii, basme tradiții și legende, apoi datini, credințe, superstiții și în sfârșit povestiri cu privire la viața de astăzi. O notă interesantă adaugă „Piesa teatrală a Nașterii lui Isus Hristos“, de învățatul Petru Biliț, — un „Viflaim“, care, judecând după versurile de la p. 185 „Vonder Fenster bistüm tir, Tanzder Iosif Siongoadril, De la fereastră la ușă Joacă Josif rotilușă“, dacă germ. *Von dem Fenster bis zur Tür Tanzt der Joseph Sionquadrill*. (cf. „Saltă acum și te bucură Sioane!“), urmat de traducerea românească, ar părea în întregime o prelucrare după un model săsesc: se știe că, de de fapt, „Vicleimul“ e o importăție germană! —, cum și „Cântarea Războiului din 1914“, poem original de o fată din popor, cu câteva clase primare (p. 51. sqq.; cf. și p. LI. n. 1.). Nicl speciemenle de muzică populară nu lipsesc (p. 177 sqq.).

În înșirarea pieselor, am fi preferat totuși gruparea după afinități de variante și „pendants“ aceleia după aria geografică (adecă patria „subiectului“), care pe lângă unele avantaje are defectul de a izola prin atâtea pagini variante a căror comparație

¹⁾ Grație bunăvoinței d-lui S. Pușcariu publicăm această postumă a neîntrecutului și unicului nostru V. Bogrea. (Nota Redacției).

imediată e totdeauna sugestivă, ca *Vidra*. („Zidra“ no. CCCLXI, p. 89) și „Țidru și Țidra“ (no. CCCXCII, p. 111); cf. de asemenea n-le COLXX („Bodița“), CCCLXXIV („Nevasta fugită“), CCCLXXX („Cei trei păcurărei“), CCCLXXXIII („Mândrul lecuit“) cu n-le CCCCVI („a Bodiței“), CCCXCV („Fuga nevestei“), CCCV („A păcurarului“), CCCC („Mândra lecuită“). etc.

Indicile onomastic (toponimice și patronimice) și glosarul foarte bine întocmit, încheie lucrarea.

Marea bogăție de lucruri și idei a ei dă, firește, prilejul la unele observațiuni. E, de altfel, nu numai datoria, ci și dreptul recensentului să le facă: un drept, de care uzezi cu atât mai bucuros, cu cât știi că înțelesul lor nu va fi denaturat prin interpretări lăaturalnice.

Mormântul lui Ștefan cel Mare (la Mănăstirea Putna)

Obiceiul satelor ardelenene de a se porecli între ele (p. XXVIII cu no. DXXIII) a fost relevat pentru Oășeni de d. Candrea *Gra-iul din Țara-Oașului*, p. 5). — Textul din Ducas (p. XXXV, n. 1) trebuia citat, ori în original, ori românește. — „A fi în curat (p. XL) e: a fi în curat sau în clar (im Klaren, faimosul ardelenism condamnat pe timpuri de Maiorescu; dintr'un astfel de *Erszök* (Elisabeta), avem toponimicul rom. *Arjoca*; iar, în ce privește babele care „șipă luna din cer“ (*ibid*), o „șipau“ și... strămoașele lor romane: „hanc (sc. sagam) ego de caelo ducentem sidera vidi“ (Tibull, I, 2, 43), „at vos deductae quibus est fallacia lunae...“ (Propertiu, I, 1, 19), etc. — Nu se poate spune că „avem o în loc de î în corbaci“ (p. LVI), deoarece dialectalul *corbaci* reflectă direct pe ung. *korbacs*, „Karbatsche, Peitsche cravache“, lit.: „biciu covat“ (cf. *nagaica* și lat. *scutica*), it. *cor-*

baccio, etc. în deosebire de obișnuitul *gârbaciu* = bulg. *gârbač* [turc. *kyrbač* (v. Dicț. Acad.): *korbacs*, *gorbacs* = scutica e atestat și'n Anon. Bon., ed. Crețu, pp. 347, 341, iar un *colbaci*, „vergi împletite, de scuturat colbul din țeale“ (rev. „Ion Creangă“, II [1909], p. 21) e o evidentă etimologie populară cu *colb* (praf) din acelaș cuvânt. — Pentru supraviețuirile de genetivo-dativ sing. fem. cu articol prepozitiv: *a i Florică*, *mama i Surae*, *i Docă făcîn*, etc. (p. LXXI), sânt de comparat și exemplele date de Lacea (*Dacoromania* III, 798), iar pentru acc. fără prepoziție „ia-mă *mine*'n raiu cu tine“ (*ibid.*), cele spuse de Pușcariu despre *pre* la acuzativ (DR. II, 565). — Chestiunea lui *Marmadzău* = Maramureș și *marmaziu* (vin), pe care o pune autorul (p. LXXIX) stă după noi, așa: *Marmadzău* poate fi socotit ca un ung. *Maramezö*, „Ținutul (*mezö*) râului Mara“ („fluvium Maramorosii“, *ibid.*, trebuie îndreptat: *fluvius M.* ¹⁾), iar cât pentru *marmaziu* legătura lui cu acel *Marmazău* nu e decât un efect al etimologiei populare: „Că-i zin de la *Marmadzău*“ (p. 106) e, în adevăr de fapt: „Că-i vin d'ela [*de-acel*] *marmaziu*“, alterat supt influența toponimicului familiar poporului, adevărata etimologie alui *marmaziu* însuși fiind, — cum a întrevăzut aproximativ Șăineanu s. v., — termenul comercial ngr. *μαλβζίζα* 'malvoisie' (Legrand) ven. *malvasia*, it *malvagia* 'Malvasierwein' (G. Meyer, Neugr. Stud., IV, 47), i.e. vin originar din *Napoli-di-Malvasia* s. *Monembasia*, în Pelopones (cf. Heyd-Raynand, *Hist. du commerce du Levant*, II, 273), iar prin extensiune: vin din regiunile vecine Candiei (în Creta), așa numitul *malvoisie de Candie* (v. G. Perrot, *L'île de Crète*, p. 129), care apare adesea, ca atare, și'n socotelile Lembergului (v. Iorga *Stud. și doc.* XXIII, tabla; Nistor, *Handel und Wandel in der Moldau*, p. 145), „de Candize-Malveyz-wijnen“ din descripția olandeză de la 1687 (v. Rev. Ist., 1925, p. 39): excerptele lui Săulescu din Coresi vorbesc, în adevăr, de „vinū și *mălvății*“ (v. Buciumul Român, I, 344) ²⁾ și în orice caz formele populare, sigure, ca: *marmaziu*, *marmanziu* (Tiktin s. v.),

¹⁾ cf. și Va'ea-Belmedzăului (p. 208).

²⁾ Pasagiul vizat din Evanghelie (Luca, I, 15) are: „*οἶνον καὶ σίκερα*“; deci „mălvăție“ ar reda pe *sicheră*, „berauschendes Getränk“ (la Tiktin, care citează pasagiul corespunzător din Biblia dela 1688), cuvânt de origine ebraică: *shekar* din *shakar*, „sich berauschen“ (cf. și Korais, Ἀτακτα, II., 421. s. v. *ῥαχίον* „rachiu“).

mormondzău (Candrea, o. c., p. 51), *mărmeziu*, *mermeziu*, „rachieu bun“ (Giuglea-Vâlsan, *Dela Rom. din Serbia*, p. 393), dacă nu și *melmesie*—malvaticum din Anon. Bon., ed. Crețu, p. 352, reflectă, fără îndoială, în ultima analiză, acel prototip, printr'un intermediar greu de precizat (cf. și *Malmezen*, în Iorga *Relațiile cu Lembergul*, p. 15 ¹⁾) și, evident, prin tot soiul de contaminații cu termeni asemănători ca sunet și, întru câtva, ca înțeles: *na-ramziu* „portocaliu“ (cf. meremzii, la Giuglea-Vâlsan, o. c., p. 225), *h'ermeziu*, „cărămiziu“, recte: „cîrmiziu“ (carmin), pentru care v. și Dicț. Acad. s. v., adăugând și „vin *hèrmésin*“ [sic] din colecția Teodorescu, p. 540 (cf. și *roșior*, *porfiriu*, *ghivisiu* etc.).—Tot prin culoare, mai curând ca prin origine, aparține aici și rut. *marmazinka* „Mütze aus rothem od. blauem Tuch“ Zelechowski, I, 428). —

(Va urma)

V. Bogrea

Strigături

Fata popii dela noi
Are-un car cu șese boi,
Și-o tânjală zugrăvită
Și tot nu se mai mărită.

*

Eu garofă și tu floare,
Bărbatul: astupătoare:
Și eu floare, tu garofă,
Bărbătelul: fund la cofă!

*

Mămăligă cu unsoare
Umblă tata să mă'nsoare,
Da mămuca nu mă lasă
Ca să-aduc pe dracu'n casă.

*

Lelița cu ochi căprii,
După dânsa, mă copii!
Și mi-s dragi nevestele
Ca la mîlă pește!

*

Cântați fete, nu plângeți
Până la părinți santeți,
Că dacă vi-ți mărita
Nu-ți mai râde, nici cânta.

Auzite dela *Maria Chiș* din Măzănești, Jud. Suceava

de **Gavril Ionescu**

¹⁾ cf. încă engl. *malmsey* din *malvisic* (Jespersen, *Language*, p. 180) cum și slovac. *almazia* „nectar“ din care ung. *alamázia* „vinum adustum sive sublimatum, brantwein“ (Gombocz-Melich).

Sărăcan de prostul meu, Și mai zice popa nost
Cum muncește — și eu beu; Să nu meri la fete'n post,
Prostul trage la țapină ¹⁾ Da mai zice popa așa:
Și eu beu și-s ... gospodină.. — Vino și la fata mea!...

Dragi îmi sânt oițele
Când le cresc cornițele,
Da mai dragi mândruțele
Când le cresc țâțucele ...

Auzite dela *Sidor Odochian* din Calinești-Dorna, pe valea Bitriței
de **Leca Morariu**

Ai carte, ai parte

Amu ci-că avea el un om trei feciori. Și i-o crescut și i-o făcut oameni, și i-o însurat, și toată avericica le-a lăsat o lor: facă ei cum or socoti. Și dacă o îmbătrânit bietul om și nu-l mai slujia vloga să muncească, îmbla și el așa, dela un fecior la altul, azi la ista, mâne la cela... Da feciorașii se adună ciorobor și prind a sfătui: — Oare ce să facem cu tata? Să-l dăm la școală, că tot nu lucrează nimica! —

Și l dau ei pe moșneag la școală. Și îmblă săracu moșneag toată iarna la școală, deavalma cu dracii ceia de copii; și numai el știe cât i-i de îndămână omului să fie școleriu.

La o vreme iaca mai-marele școlilor venit în satul cela, să mai vadă cum și ce. Dă el cu ochii de moșneag: — Îrrra, da dumiata cum de-ai ajuns aice? —

— Poi cât am avut copii mici, nu i-am dat la carte, și amu când m'am pomenit cu dâșii mari, m'au dat ei pe mine!..

— Și zice: așa-i și așa-i...

— Bună și asta! — răspunde domnul cela care era peste toate școlile; da el era boier în toată legea. Și, una-două, iese boierul nostru în cerdac și strigă cătră viziteul lui:

— Mă loane, ian adă lădița ceea încoace; știi tu care! —

Sare Ion din capră și aduce lădița: da mândră, da scumpă, numai cu aur și argint suflată.

— Poftim — zice — îi a dumitale! Numai cheița rămâne deocamdată la mine. — Și dus a fost boierul..

¹⁾ Secure de înțepat și de apucat butucii de brazi.

Să fi văzut acum, niște târcoale ca acelea pe lângă moșneag. Sta tot satul gură-cască să vadă lădița ceea. Și feciorii moșului vin și ei la tatu-lor: — Tătucă, dragă, iga ce ne-am răsgândit noi: ce te-i mai năcăji dumiata cu școala iasta! Hai acasă, de ți-i hodini bătrânețele în ticnă! —

Și-un traiu acum pe bietul moșneag, ca'n sânul lui Avraam... Și de atâta bunătate a traiului, iacă și Moartea la ușă!.. Moare bătrânul. Și-i fac o petrecanie, care nu se mai află alta. Bocete, clopote, popi, cântări și lumânări...

— Ferice de dânsul, ca are cine să-i grijască de suflet! — ziceau muierile.

Și dacă i-au pus feciorii crucița la cap, dau ei năvală la lădiță: — S'o deschidem, să n'o deschidem! Deschide-o tu, bădiță, și orșice-a fi cu tine-om împărți! —

Deschide-o dacă ai cum! Cheia rămăsese doar la boierul cela!

Da fratele cel mijlociu, nici una, nici două, apucă toporul: — Iaca cheia! — Și când îi trage o muche, sare capacul lăzii cât colo... Și din ladă — o putoare de-ți taie nasul. Că, vezi dumiata, lada ceea nu era împlută fără numai cu niște putregai de gunoi, în care mișunau viermii...

— Iga breee — face mezinul — ce fel de minte o fost având tătuța, c'o avut numai oleacă de școală, și proștii de noi, fără de școală, gândiam că l-om tumăni de cap, da el, Dumnezeu să-l ierte, numai cu școala lui, iga cât de bine ne-o mai păcălit!...

Auzită în 1921 dela elevul *Alexei Baraga* din *Dănjenii*, Basarabia de

Leca Morariu

Cântece

Frunză verde solzi de pește
Bate-i, Doamne, și-i trăsnește
Cari se'nsoară pentru zestre,
Că din babe fac neveste.

*

Zis-a hâda că mi-a da
Șese boi de-o voiu lua.
Șese boi a hâdei-mi plac;
Da cu hâda ce mă fac?!

*

Urâtul unde se lasă
Cuprinde-o bucat' de casă,
Urâtul unde se pune
Cuprinde-o bucat' de lume.

*

Măi bădiță, strugur dulce,
Tot ai zis că nu te-i duce,
Tot ai zis că „doară-doară“...—
Pân' am văzt că mi te joară;
Tot ai zis că „poate-poate“...—
Pân' v'au pus coate la coate...

Auzite dela *Nicolai Dumbravă* din *Dorotea*, Bucovina de

† **Petre Cârstean**

— Spune-mi, dragă, spune zău, Și cu vorbe de iubit,
 Pare-ți după mine rău? Cu venin și cu pelin
 — Ba nu-mi pare și nu-mi pare, Ca să nu ne întâlnim —
 Numai... inima mă doare . . . Decât Sâmbătă odată,
 Dumineca ziua toată,
 * * * Alte dăți, arare ori:
 Măi bădiță, bădișor, Într'o zi de nouă ori...
 Nu-mi veni prea desigur,
 * * *
 Măi bădiță, bădiuluț,
 Pluguleț cu patiu boi,
 Vino dragă, mai răruț, Dragu-mi-i mie de voi!
 Că ne-au cungiurat dușmanii, Și mi-i drag de cin' vă poartă
 Să nu ne vedem cu anii. Vede-l-aș la noi în poartă!...
 Și câți pari în uliță Și mi-i drag de cin' vă mână
 Tot atâtea sulite; Tot cu ochii în țărână...
 Ba ni-i drumul îngrădit

Auzite dela *Eugenia Nastasi* din Pătrăuți pe Suceava

de **Leca Morariu**

* * *

Hai lelițo la imaș! Doar neveste... de iubesc.
 Nu ne trebuie nănaș,
 *
 Nici preot să ne cunune; Strugurel verde de vie,
 Nu ieu fată cu moșie,
 Numai noi, cu vorbe bune Da-mi ieu una mai săracă,
 Tu să numeri stelele De i-oiu zice: „Taci!“—să tacă!
 Eu ție mărgелеle...¹⁾ Să tacă și să suschine
 Și să sară 'n braț' la mine...
 *

Astăzi beu și mâne beu,
 Mă mier, bani de und' mai ieu! Și-așa-mi vine uneori
 Și se miară și cârșmarii Să mă duc la câmp cu flori,
 De unde mai scot grițarii,²⁾ Să mă duc din floare 'n floare,
 Că la coasă nu cosesc Să le spun eu ce mă doare!

Culese din *Oprișeni*, Bucovina

de **Axentie Bilețchi—Oprișanu**

* * *

Cătu-i lumea pe sub soare Crâșma te înșală să bei,
 Nu-i ca crâșma băutoare Fata te 'mbată s'o iei.
 Și ca fata 'nșelătoare:
 *

¹⁾ Variantă în „Făt-frumos“ An. I 1926, 56

²⁾ Derivat din germanul *Kreutzer*.

— Mână bade, mână tare,	— De frumoasă o vedem;
S'ajungem în sat cu soare	De vestită, o știem...
Ca să vadă satul nostru,	Și-om vedea ce-a mai plăti
Pentru ce-am postit tot postu',	La vară când a prăși;
Pentru o rujă de fereastă	Om vedea noi ce-am luat,
Pentru-o floare de nevastă!	La vară, la secerat!

Auzite dela *Maria Chiș* din Măzănăești, Jud. Suceava
de **Gavril Ionescu**

Multe și mărunte...

Literatură românească înfățișată străinătății. — În „*Revue de France*“, n-rul 21 dela 1 Noemvrie 1926 d-ra *Elena Văcărescu*, ilustra noastră compatriotă, care e un nume cunoscut în literatura franceză — anunță la rubrica „*Les lettres étrangères*“ o serie de studii asupra literaturii românești a zilelor noastre, dând deocamdată, drept prefață, „nu o schiță, nici măcar sumară, a literaturii române“ — schiță pentru care trimite pe cetitorul francez la „*Anthologie de la littérature roumaine*“ de N. Iorga și S. Gorceix“, (ed. Delagrave 1920) — ci „niște tablouri repezi și pe ici pe colo, un portret. Arată întâiu cum „prestigiul și blândeța bisericii, „mult mai mult decât cuceritorii și biruitorii, au reușit să gonească limba românească din domeniul religios și literar și s'o reducă la rolul de tălmăciu profan menit să servească relațiunilor familiare.“

Ion Creanga după fotografie din atelierul Bernhard Brand, Iași.

„Vine secolul al XVII-le, secolul XVII românesc care sună pe acelaș cadran ca și secolul XVII francez. — Însă *quantum mutatus ab illo!*“. În Franța, soarele Renașterii, Bossuet, Racine, M-me de Maintenon, M-me de Sevigné — la noi ghiara de cațifea a Bizanțului apasă mereu și se înfige.“ „...au trăit ignoranți, puri și limpezi sub imensul dom al strălucitoarei per-versități pe care el (Bizanțul) îl răspândia în jurul său. Astfel

admirabilul Dosoftei, mitropolit, chip care se desprinde luminos de pe fondul de pioasă claritate a epocii. În el totul e blândeță, grație și înțelepciune." În traducerea sa versificată a Psalmilor „influența polonă — deci aproape occidentală — alternează cu răsunetele câmpenești ale versului popular". Confratele său muntean e Antim Ivireanul, cu predicile sale și cu activitatea sa de editor religios. Dar „gloria literară a veacului acestuia — aurora prematură a renașterii române" — sânt croicarii. Urmează un portret sumar al lui Miron Costin, o scurtă, mențiune despre Constantin Cantacuzino și a lui Ion Neculce. Mai pe larg se insistă asupra lui Dim. Cantemir, cu știința și geniul său „de anvergură europeană".

Secolul al XVIII-lea, care în Franța e al luminelor, „Moldo-Valachilor nu le-a adus decât vicleana și stearpa domnie a Fanarioților". Dar în acelaș timp își face drum idea de rasă, prin „latiniștii" din Transilvania, cu rătăcirea lor, „rătăcire stranie, dar cât de pioasă și aproape sfântă".

Apoi „din întreita fierbere — 1789, 1830, 1848 — Franța „aruncă spre țara noastră tăciunii scăpați din cuptorul său". România se modernizează, „poate cam prea mult și mai ales, prea iute." Contra modernizării acesteia se ridică spiritul tradiționalist și lupta acestor două tendințe, „alternativa tulburătoare și miile sale de varietăți, constituie încă problema orei".

„Operele cele mai trainice ale secolului al 19-lea românesc — astfel poeziile lui Eminescu — se datoresc chiar acestei sinteze depline a fondului etnic cu problemele și procedeele Apusului."

Sfârșitul articolului e o apologie plină de avânt a tradiției.

În rezumet, afară de poezia stilului, nimic nou pentru cetitorul român în expunerile acestea, — valoroase totuși în vederea scopului pentru care sunt scrise.

Mai interesante, mai *personale* vor fi negreșit articolele ce vor urma, chiar prin faptul că se vor ocupa de actualitate. Le vom ținea în evidență.

Victor Morariu

Aglaiă Eminescu. — Câteva informații precise despre sora lui Eminescu, Aglaiă — informații scoase din anunțul de deces publicat mai jos după originalul (descoperit d-l Dr. A. M.).

Aglaiă, căsătorită cu căpitanul austriac, Heinrich Gareiss von Döllitzsturm, a murit la Cernăuți în 30 Iulie 1900 de 48 ani vârstă (deci nu la 1906 cum dădea de înțeles C. Botez, și nu între 1907—1908 cum ne facea să credem N. Zaharia — vezi broșura mea **Frăținii Eminescu** 1923, 11) — mărturisește acest anunț de deces. S'a născut deci la 1852.

Căsătorită întâi cu Ion Drogli, profesor la Școala Normală (de învățători) din Cernăuți (mort la 1887), Aglaiă i-a avut pe acești doi fii George și Ioan, cari iscălesc și ei anunțul de deces.

Aglaiă Drogli

Celelalte informații d. Aglaiă E. vezi-le în *Frăținii Eminescu*. Și iați-l acum documentul de care vorbim.

Leca Morariu

II.

Schmerzerfüllt geben die Hinterbliebenen Nachricht von dem Hinscheiden ihrer innigstgeliebten Gattin, resp. Mutter, der Frau

Aglaié Gareiss von Döllitzsturm

geb. Eminescu

K. K. Hauptmanns-Gattin

welche, mit den heiligen Sterbesakramenten versehen, am 30. Juli l. J. nach langem schweren Leiden im 48. Lebensjahre selig im Herrn entschlafen ist.

Die sterbliche Hülle der theueren Verblichenen wird am 1. August l. J. um 5 Uhr Nachm. aus dem Trauerhause, Siebenbürgerstasse Nr. 34 gehoben, in der röm.-kath. Pfarrkirche eingeseget und sodann in der eigenen Gruft des hiesigen Friedhofes bestattet.

Die heilige Seelenmesse wird am 3. August l. J. um 9 Uhr Vormittags in der röm. kath. Pfarrkirche gelesen, wozu Verwandte, Freunde und Bekannte geladen werden.

Cernowitz, am 30. Juli 1900.

Heinrich Gareiss v. Döllitzturm

K. K. Hauptmann
als Gatte.

Georg Drogli

K. u. K. Lieutenant i. d. R.

Johann Drogli

K. u. K. Lieutenant
als Söhne.

PENTRU CARTEA ISTRO-ROMÂNEASCĂ! — Listă de subscripție inițiată de revista „Făt-frumos” pentru tipărirea unei cărți istro-românești (vezi pagina 6) Au subscris până acum: Revista „Făt-frumos” (Suceava) **1.000 Lei.**

Darurile menite acestui fond se vor adresa revistei „Făt-frumos” **Suceava**, Spital, urmând ca numele ctitorilor să fie publicate în această listă permanentă a revistei „Făt-frumos”.

De-ale Redacției

Rectificări. — În articolul d-lui N. N. Răutu, *O lacrimă pentru V. Bogrea* („Făt-Frumos” An. I 1926, 163 și 15 de sus) în loc de: „acea încredere” trebuie îndreptat: „acea neîncredere”.

De-ale Administrației

Ctitorii noștri. — Revista noastră s'a mai învrednicit de a primi următoarele daruri: **5.500 lei** dela d-l *Dr. A. M.* (Cernăuți); **500 lei** dela d-l *Procopie Jitariu* prefect (Câmpulung, Bucovina); **150 lei** dela d-l *Dr. Dragoș Protopopescu* prof. universitar etc. (Cernăuți); **100 lei** dela d-l *Alexandru Morariu* preot și profesor (Cernăuți); câte **50 lei** dela P. C. Sa *Gh. Banilevici*, paroh (Frătăuțul-vechi, Bucovina) și dela P. C. Sa *Fabian Bodnarescu* preot (Galata-Iași). — Mulțumiri cordiale!

„Făt-frumos” An. I 1926. — Posedând numai extrem de puține colecții complete din anul I 1926 al revistei noastre, — le desfacem de aci înainte numai în preț de 300 lei colecția. Revista „Făt-frumos” se vinde cu numărul numai la librăriile *Pavel Suru*, București Calea Victoriei și *Ostașul român*, Cernăuți, Piața Unirii.

Apare tot la două luni

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

SUCEAVA, Spital

ABONAMENTUL (achitat numai anticipativ):

În Țară 150 lei pe an

În Străinătate 600 lei pe an

Colaboratorii plătesc*) numai 100 lei pe an.

CUPRINSUL :

Leca Morariu	Pentru frații Istro-Români
V. Bogrea	Epigrame
A. Lascarov-Moldovanu	A murit V. Bogrea...
A. Gorovei	Botanica lui S. Fl. Marian și trei scrisori ale lui
P. Grimm	Versuri la începutul primăverii (trad. din Wordsworth)
Victor Morariu	P. Rosegger
Leca Morariu	Furtună în luna Mai (trad. din P. Rosegger)
V. Bogrea	Răbojul cărților
Strigături	culese de G. Ionescu și L. Morariu
Leca Morariu	Ai carte, ai parte (Poveste)
Cântece	culese de † P. Cârsteanu, L. Morariu
Victor și Leca Morariu,	Ax. Bilețchi-Oprișanu și G. Ionescu
Pentru cartea istro-românească; De-ale Redacției, De-ale Administrației; Bibliografie.	Multe și mărunte...

*) Le atragem însă atenția că mai sânt și reviste cari își plătesc colaboratorii!

Bibliografie

Cărți

Carlo Tagliavini, *Un frammento di storia della lingua rumena nel secolo XIX (L'Italienismo di Ion Heliade Rădulescu)*, Roma 1926

Kr. Sandfield, *Balkanfilologien (En Oversigt Over Dens Resultater Og Problemer)*, Kobenhavn 1926

Ernst Gamillscheg, *Zum Donaunamen* 1926 (Extras din „Zeitschrift für slavische Philologie“)

Sextil Pușcariu, *Studii istororomâne II (Introducere—Gramatică—Caracterizarea dialectului)* București 1926 (cu 26 ilustrații și 2 hărți)

Th. Capidan, *Sărăcăciani, Studiu asupra unei populațiuni românești grecizate* (Extras din „Dacoromania“ IV) Cluj 1926

N. Drăganu, *Mihail Halici* (Extras din „Dacoromania“ IV) Cluj 1926

Ion Mușlea, *Un „Tatăl nostru“ necunoscut (1684)* — Extras din „Dacoromania“ IV) Cluj 1926

Lucian Costin, *Grăul Bănățean (Studii și cercetări)*, Timșoara 1926

N. Ghiulea, *Școala poporului (Probleme sociale)*, Arad 1926 (Bibl. Semănătorul Nr. 155)

Horla Petra-Petrescu, *Mila și compătimirea socială în literatură* Sibiu 1926

E. Lovinescu, *Istoria literaturii române contemporane* vol. I (Evoluția ideologiei literare), vol. II (Evoluția criticii literare) București 1926

H. Papadat-Bengescu, *Concert din muzică de Bach (Roman)*, București (1926)

B. Petriceicu-Hasdeu, *Ioan Vodă cel cumplit* Ed. a III-a, București 1926

P. Ispirescu, *Legende sau basmele Românilor* vol. II ilustrat de I. Bednarik, București 1926

I. Simionescu, *Oameni aleși II: Românii*, București 1926

Dr. Silvia T. Balan, *Opera literară a poetului Dimitrie Anghel*, București 1926

Victor Morariu, *Amintiri despre Ion Grămadă* (cu 3 clișee) Cernăuți 1926

T. Balan, Teodor Racoc și „Chrestomaticul românesc“ (Extras din „Codrul Cosminului“ II 1926) Cernăuți 1925

Dr. Nicolae Tcaciuc, *Câteva cuvinte despre Rumânii rutenizați din Bucovina*, Cernăuți 1926

V. Loichița, *Chiliasmul (Expunere și critică dogmatică)* Cernăuți 1926

Leca Morariu, *Ce-a fost odată. Din trecutul Bucovinei* ed. a II-a, București „Casa Școalelor“ 1926.

Reviste, ziare

Floarea Soarelui (Literatură—Artă—Știință—Viață Socială) An. I 1926 Nr. 1

Redacția și Administrația: I. E. Torouțiu, București Alea Blank B 39
Abonamentul 500 lei pe an.

Junimea Literară, Cernăuți An. XV 1926 Nr. 11-12

Glasul Bucovinei, Cernăuți An. IX 1926 Nr. 2282

Gazeta Poporului, Cernăuți An. II 1926 Nr. 61